

Miklavž Komelj

TI



KDOR
ZANIKÁ



HOCE V
OSMISL
SMISEL

JAT



- 11 Ti
13 Menadina pesem
14 Templjarji in ismailiti
17 *»Nič ni resnično, ker je vse resnica.«*
18 Brezglavec
20 *Z vsem, kar se ruši*
22 Scrivi quel che vedesti
25 Signatura rerum
27 Glas
29 Ta noč
32 Véliki pohod
33 Vsaka noč
38 *Pri človeku*
39 Igra
40 *Najstrašnejšemu*
42 Praznik
43 Kirka
44 Proti kugi
47 Sahara
48 *Odpadla mi je koža stare kače*
49 *To, kar doživljaš kot sesutje*
51 *Nenaden nalive*
52 *Luknje od toče*
53 Kri
54 Srečanje
55 Mi, ki smo šli čez Lete
56 Mrtve živali
57 Premagaj afazijo

60	Sveto
61	Sveto
64	Moja lobanja
65	Konjska lobanja
66	<i>Vsaka skrunitev</i>
68	Črno Sonce
69	<i>Zrcalo te nauči</i>
71	Una vita violenta
72	<i>Bog je en sam, edini</i>
73	Vnebovzetje
76	Meč v vodi
77	Okus resnice
78	Zagovor monstrumov
80	Obred
82	Heroj
84	<i>O kakšna krhkost!</i>
85	<i>Kačji pastir</i>
87	Rojstvo planeta
90	<i>Vsako</i>
92	<i>Heroičen boj</i>
93	<i>Ampak to brezno</i>
94	Življenje
95	<i>Ne gre za odpuščanje</i>
96	Sam
97	<i>Ta žaga pôje! Vsako bolečino</i>
98	Tvoja pot
100	Карма из а бич кол ми карма
102	<i>Onkraj moči in nemoči</i>

103	Beg iz cirkusa
104	<i>Igra</i>
105	<i>Pogled je, ki v lobanje luknje vrta</i>
106	<i>Glej</i>
107	Tradicija
109	Premalo
110	Prepad
111	<i>Lastovka zleti</i>
112	V trenutku
114	Nenadoma
116	Simbolno
117	Quando hoc vidit Iohannes, erat in insula Pathmos in metallo damnatus
118	Pismo starega Henryja Millerja Brendi Venus
120	Dora Bartolomei
121	<i>Ženska</i>
122	<i>Moje pesmi so zaklad</i>
123	<i>Tudi vsaka misel</i>
124	<i>Imaš oblike, a si brez oblike</i>
125	<i>Kdor se potopi pregloboko</i>
129	Poroka
131	Slovesnost
133	<i>Oblike se borijo z entropijo</i>
134	Vrnitev
136	Vizija

- 139 O avtorju
- 141 Citati na slikovnih prilogah
- 145 Spremna beseda / Gorazd Kocjančič:
Uganke imanence
- 163 Spremna beseda / B. G. Tebase:
Proximities
- 167 Spremna beseda (prevod) / B. G. Tebase:
Bližine



TI

Ti me poznaš v vsem, kar me zanika,
ti me poznaš v vsem, kar me postavlja
na laž, ko je razgrizena oblika,
ko čisti um sam sebe pobebavlja,
ko se odlomijo rogovi bika,
ko žveči vse meso samotna mravlja,
ko ujeta miš obupno joka, cvili,
ko se globoka noč igra z rezili.

Ti me poznaš kot lačnega sadista
in kot toneče truplo neplavalca,
kot komunista ali kot fašista,
ki nič od tega ni, kot neplesalca,
kot narcisa in lažnega avtista –
jaz vem: ti me poznaš kot izdajalca –
kot roko, ki po maternici grebe –
jaz vem, jaz vem: ti me poznaš kot sebe.

Kot sebe. Prepoznam te po gorovju.
Po svečah v samotnosti kapele.
Prepoznam te po čistem protislovju.
Po tem, da nate planejo čebele.
Po njihovem bučanju. Po satovju.
Prepoznam te po brezpredmetnem svetu.
Prepoznam te po Horu in po Setu.

Mogoče je vse, kar počnem, brezčutno,
a jaz ničesar ne počnem. Nikoli.

Mogoče je moje srce okrutno,
a to so le načini, kako moli.

Po tem, po tem, da je vse absolutno,
te prepoznam – naj gledam kogarkoli.

Pajek pogoltne svoje lastne mreže.

Tako zaupam, da se vse poveže.

In tudi to si ti, ki z mojim skritim
imenom kličeš sebe: Jaz. O žito,

o žito, le kako naj te nasitim?

Vse, kar je skrito, je čez strehe vpito.

Hočem se srečati z vsem ubitim

in z vsem, kar ne more biti ubito.

Hočem se srečati samo še s sabo.

Hočem se srečati samo še s tabo.

MENADINA PESEM

Vse, vse, kar norec govori, je res,
samo da vsega tega ne vzdrži.
Ničesar, o, ničesar več ni vmes
med najpopolnejšimi skrajnostmi.
Kaj hoče brizgniti iz teh teles,
ko črički govorijo Čri čri čri?
O, ta, ki so mu rekli, da je nor,
je samo kopal, kopal dolg predor.

In zdaj je skozi ta predor planilo
vse tisto, česar naj ne bi bilo;
kogar je ubilo, tistega je ubilo;
oko je Sonce, Sonce je oko.
Sekire so razsekale krmilo,
z golote je odpadlo še telo.
Tako je stopnjevana smrtna stiska,
da duša spet osvobojena vriska.

In tke in tke in tke in tke in tke.
Vse gibanje je v svojem bistvu plesno.
Ne razlikuj svetlobe in temè,
le sij! Vse drugo bi bilo neresno.
O brezpredmetni svet! Kako je vse
nepredstavljivo slavnostno, slovesno!
Telo je duša, duša je telo,
oko je Sonce, Sonce je oko.

TEMPLJARJI IN ISMAILITI

Templjarji in ismailiti
se borijo
za isto.

Stalagmit in stalaktit
delata
isti steber.

V podzemeljski votlini,
v temi,
nič se ne opira nanj,

a vendar
svet ni mogoč
brez njega.

Ideja
ne hiti.
Neko bitje

lahko na primer
ubijem,
a vendar

svet ni bil mogoč
brez njega.
Svet ni mogoč

EL
DIS
QU'
PAR
DE
ZÉ

LES
ENT
ELLES
TENT
RO.



brez njega.
Neki steber
lahko na primer

porušim,
a vendar
svet ni bil mogoč

brez njega.
Svet ni mogoč
brez njega.

Tudi če ni nič
resnično, je vse
resnica.

Templjarji in ismailiti
se borijo
za isto.

Vrnitev pride kot obed
semena, goltajoče nor.
Vrnitev pride kot upor.
Vrnitev pride kot obred.

Vrnitev pride kot telo.
Vrnitev pride kakor kri.
Vrnitev pride kot nebo.
Vrnitev pride kakor ti.

Ker stopanje v neznano je
vrnitev. Ker jaz sem, ki sem.
Zakaj vrnitev, moje vse,
je stopanje v neznano. Sèm.

Vrnitev – ravno sèm – na kraj
zločina – te nedolžnosti,
da v žilah kri zaledeni!
Vrnitev! Ni poti nazaj!

Εἰς τόπον
ἐβχάτλον

βῆν'



VIZIJA

Ko gledaš to, kar je zunanji svet,
vidiš drhtečo notranjo vizijo.
Nič subjektivnega. In Hor in Set
sta brata. Redki so, ki to vzdržijo.
Slišiš »Preklet«? Ne, slišiš: »Paraklet!«
Vidiš in slišiš čisto energijo,
ki se ji odpove, kdor jo uporabi
na svetu, utemeljenem na pozabi.

Ni praznega prostora, le praznina.
Ne zmoti je rjoveča divja zver,
ne zmoti je nobena bolečina,
nobeno upanje, nobena smer,
izgubljanje, prebujanje spomina,
ne zmoti je niti menjava ver.
Kako gre mimo tega vsaka mravlja!
Kako se bolj kot človek izpostavlja!

In kaj naj naredi človeški um,
ko neka osa jajčeca zaleže
v živo telo druge žuželke? (Hrum
preblizu uzrtih kril ne pušča teže.)
Naj zadrda: »Cogito, ergo sum?«
A Heraklej uzre: »Vse se poveže!«
Nekdo mi kliče, slišim ga: »Preklet!«
Ne, kličem sam. Sam kličem: »Paraklet!«

Gorazd Kocijančič

UGANKE IMANENCE

Pesniška zbirka Miklavža Komelja *Ti bralko in bralca vabi na vznemirljivo popotovanje po jeziku, ki ne daje jasnih odgovorov, a podarja privilegij zastavljanja vprašanj.*

Kdor ne pozna Komeljevega obsežnega pesniškega opusa – morda pa tudi kdo, ki je z njim bolj ali manj seznanjen –, se bo ob hitrem prebiranju knjige verjetno zmedeno spraševal, za kaj v njej sploh gre.

Za provizoričen odgovor na to osnovno vprašanje se je po mojem dobro izogniti običajnim kritičnim klasifikacijam in literarnim oznakam, ki so v navadi pri govoru o sodobni slovenski poeziji, in s širšim pogledom zajeti temeljno dvojnost, ki zaznamuje evropsko pesništvo od njegovih začetkov vse do danes. Pri tem nam je lahko v pomoč Peter T. Struck, ki je v svoji odlični knjigi *Rojstvo simbola: antični bralci na meji svojih tekstov*¹ prepričljivo pokazal, da že v antični književnosti obstajata dve bistveno različni smeri razumevanja pesniškega dela z jezikom.

Prva smer je poezijo razumela kot jezikovno tvorbo, ki bralcu (oziroma prvotno poslušalcu) posreduje določena občutja in ideje. Z jasnostjo svoje zasnove in melodijo metrike, z raznimi metaforičnimi in kompozicijskimi tehnikami jasno komunicira s svojim občinstvom ter v njem zbuja čustva, ki

1 P. T. Struck, *Birth of the Symbol. Ancient Readers at the Limits of their Texts*, Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2004.

omogočajo sprejetje tega, kar pesnik sporoča (vse sodobne narativne, izpovedne in družbenopolitično angažirane poetike so pravzaprav dedinje takšnega razumevanja poezije). Njena razlaga se je opirala na govorniško in poetološko tradicijo, ki se je pri Grkih začela z Aristotelom, v latinskem svetu pa s Horacijem in Kvintilijanom, ter se je osredotočala zlasti na razumsko pojasnilo metafor.

Druga smer, ki je od prve v zasnovi korenito drugačna, pa je pesniško delo z jezikom razumela kot poskus izražanja globokih metafizičnih resnic v obliki »ugank« [αἰνίγματα], torej nekakšnih hermetičnih besednih tvorb, ki so zavite v namerno nejasnost ter zahtevajo potrpežljivo razpletanje in posebno duhovno senzibilnost. Struck je to drugo tradicijo poezije in njene razlage v času zasledoval od predsokratske misli prek stoikov in njihove alegoreze do poznoantičnih novoplatonikov, vendar je pri tem opozoril, da gre za transzgodovinski pristop k poeziji in njeni recepciji, ki ima svoje mesto v številnih kulturah, v Evropi na primer od starih anglosaških pesmi z ugankami prek namerno zakrite nejasnosti pesnikov, ki so jih v angleški literaturi imenovali »metafizični«, pa vse do romantikov, simbolistov in modernistov.

Zbirka Miklavža Komelja se jasno vpisuje v to drugo tradicijo pesnjenja.

* * *

Ravno zaradi transzgodovinske razvejanosti enigmatično-simbolne metafizične poezije obstaja mnogo njenih različic. Pri nekaterih so besedne tvorbe

postavljene v skorajda izpraznjen kulturni prostor. Za Komeljevo knjigo *Ti* pa je značilno nekaj korenito drugačnega. To je namreč očitno *poiesis docta*, »učena poezija«, kakršna je prvič zaživela v helenistični Aleksandriji. Pesnik je hkrati učenjak, *poeta doctus*. Je ustvarjalec, ki je obenem radoveden in informiran bralec, gledalec in poslušalec, črpajoč iz različnih duhovnih izročil, ki jih vpleta v svoje pesnjenje. Kakor to lapidarno pove sam:

»Moje pesmi so zaklad,
skrit v ruševinah Evrope.«

V relativno kratki zbirki tako najdemo izredno veliko raznih kulturnih referenc. Vsenavzoča je Biblija, v svoji kanonski podobi (»drevo spoznanja dobrega in zla«, »brezno kliče breznu«, »časa ni več« ...), pa tudi po odmevu apokrifnih evangelijev (»kdor je rekel: ‚Jaz, mrtvi pes,‘ je vedel, da so zobje mrtvega psa kot biseri« – anekdota o Jezusu, ki jo je v odlični pesmi ubesedil že veliki novogrški pesnik Angelos Sikelianos). Srečujemo aluzije na cerkvene očete: »Vzemi, beri!« je seveda namig na znameniti poziv *tolle lege*, ki ga je pred svojo spreobrnitvijo zaslišal sv. Avguštin in o tem pisal v *Izpovedih*. Pred nami vznikajo davne podobe egipčanske, grške in slovanske mitologije (Hor in Set, Heraklej, Medea in Jazon, Nike, brezglavec ...). Odzvanjajo ideje muslimanske ezoterične mistike (»In želja vsake revolucije je *quijāma*, vstajenje, direktni prihod absolutne resničnosti«, kar je očitno aluzija na izmaelitsko razglasitev konca sveta). Zableščijo se značilne sintagme boehmejevske teozofije (*Signatura*

Miklavž Komelj

Ti

© Družina d.o.o., 2025

Prva izdaja

Spremna beseda: Gorazd Kocijančič

Spremna beseda o likovni opremi:

Bethelihem Tebase

Oblikovanje in prelom: Pavla Bonča

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Naklada: 200 izvodov

Tiskano v Sloveniji

Ljubljana, 2025

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga v letu 2025 sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.



CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-1

KOMELJ, Miklavž

Ti / Miklavž Komelj ; [spremna beseda Gorazd Kocijančič, spremna beseda o likovni opremi Bethelihem Tebase]. -

1. izd. - Ljubljana : Družina, 2025

ISBN 978-961-04-1208-3

COBISS.SI-ID 242285827

Ti me poznaš v vsem, kar me zanika,
ti me poznaš v vsem, kar me postavlja
na laž, ko je razgrizena oblika,
ko čisti um sam sebe pobebavlja,
ko se odlomijo rogovi bika,
ko žveči vse meso samotna mravlja,
ko ujeta miš obupno joka, cvili,
ko se globoka noč igra z rezili.

Ti me poznaš kot lačnega sadista
in kot toneče truplo neplavalca,
kot komunista ali kot fašista,
ki nič od tega ni, kot neplesalca,
kot narcisa in lažnega avtista –
jaz vem: ti me poznaš kot izdajalca –
kot roko, ki po maternici grebe –
jaz vem, jaz vem: ti me poznaš kot sebe.



ZALOŽBA
DRUŽINA



27,90 EUR